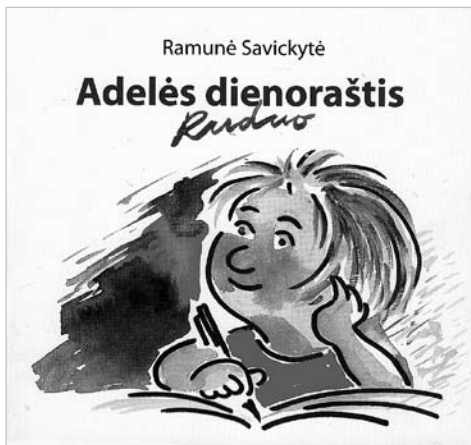

VIENO RUDENS ISTORIJA

Laima Arnatkevičiūtė

Vaikai yra nuostabus bėgančio laiko nuotykis. Jie išnyra tarsi iš niekur ir auga tarytum savaime. Ne tik fiziškai – auga protu ir išmintimi, žaisdami ir fantazuodami, stebėdami ir įsiklausydami. Ramunės Savickytės knygelė *Adelės dienoraštis. Ruduo* yra būtent apie tai. Parašyta dienoraštine forma ir aprėpianti tris pirmuosius mokslo metų mėnesius, ji pasakoja apie

Iliustracijos Ramunės Savickytės

Ramunė Savickytė
ADELĖS DIENORAŠTIS. RUDUO,
serija *Vaikų bibliotekėlė*,
Vilnius: Labdaros ir paramos fondas „Švieskime vaikus“,
2014, 56 p., iliustr., 13 000 egz.

ketvirtokės Adelės vidinę sumaištį ir baimes, kurias sukėlė nauja mokytoja.

Nekurdama jokių įmantrių situacijų, pasirinkusi dienoraščio formą, autorė veikėjos lūpomis bando atskleisti, kaip tai, kas nepažįstama ir nelaukta, gali tapti baugu ir gąsdinama arba atvirksčiai. Viskas įvyksta labai netikėtai: rugsėjo pirmąją ketvirtokus pasitinka nauja mokytoja – gerokai vyresnė už buvusiąją ir šiaip susijusi vien su negatyvais: „svetima moteris, kurios mes nepažįstam“ (p. 4), vardu Lukrecija („tokių vardų nebūna!“ , p. 7), „nenormali visa“ (p. 16) ir apskritai – greičiausiai ragana. Visi šie įspūdžiai taip užvaldo, išgaudina ir sutrikdo, kad Adelė vos ne kasdien tampa nesusipratimų auka, ne kartą išbarama direktorės, nors iki šiol būdavo tik giriama. Toks yra šios apyskaitės prologas.

Kaip būna gyvenime ir kaip būna pasakose ar kitokiose istorijose, Adelei į pagalbą ateina (tiksliau – ji pati jos pasiprašo, nes juk Adelė jau „beveik suaugusi“, p. 16) močiutė, kuri pažada viską išsiaiškinti. Tačiau kas nors paaiškėti gali tik perėjus baimės įveikos etapus: pasiryžus pažinti tai, kas baugu, ir atlikus visus aiškinimosi darbus. Taigi didžioji istorijos dalis pinama iš vaikiškų fantazijų, baimių ir įtampos, kuriamos detektyviškos Adelės ir jos močiutės kelionės paskui mokytojos automobilį iki jos namų, laukimo ir netgi žvilgčiojimo pro langą, sekant, kas vyksta viduje.

Kaip ir dera detektyvui, pirmasis žygis Adelei baigiasi gripu, vėliau tarpas iki antrojo močiutės atvykimo užpildomas augančia sumaištimi, mat aiškėja, kad mokytoja yra jautri („Ji moka verkti!“ , p. 36) ir myli gyvūnus, ir balsas jos švelnus, nors vis dar baugoka, kad ji gali suvalgyti benamį šunelį, kurį Adelė jai atidavė, nes ir klasės draugė Marytė tvirtina, kad mokytoja yra tikrų tikriausia ragana. Tik dabar ji užbūrė Adelę ir ši to nepastebi.

Antroji pagalba ateina netikėtai: mama pasikviečia mokytoją į namus ir jos visos trys valgo sausainius ir juokiasi... Tai, kam vaizduotė jau buvo suteikusi bemaž demoniškas galias, yra pamatoma visai kitoje

KETVIRTADIENIS

Jau spalīs. Lapai nuo medžių krīnta. Per pertrauką radome didelę krūvą kieme, šokome kaip į baseiną, dūkom. Paskui kiemsargis barėsi, parvarė atgal į klases. Per pamoką vėl viską sušlavė į krūvą. Per visas pertraukas taip žaidėm...

Vakare paskambino močiutė, pasakė, kad rytoj atvažiuos. Valio!

Ramunės Savickytės knygos *Adelės dienoraštis. Ruduo atvartas*, p. 26–27

šviesoje. Iki tol gąsdinusi, mokytoja staiga tampa be-
maž geriausia Adelės drauge, pas kurią ji dažnai lan-
kosi ne tik pažaisti su šuneliu ar ruošti pamokas, bet
ir paskaityti akiai mokytojos mamai, kuri – taipogi iš
pirmo žvilgsnio (sekant pro langą) – atrodė tik begal
pikta, stora senė.

Taigi pirmas ir paskutinis Adelės dienoraščio įrašai
pirmiausia skiriasi savo emocija ir herojės brandumu.
Pradžioje Adelę matome, viena vertus, pasitikinčią sa-
vimi, kita vertus, – kiek pažeidžiamą: ji pirmą kartą
viena ir pirmą kartą mokykloje susiduria su situacija,
kurios negali valdyti, tik prisitaikyti:

Pirmą kartą gyvenime į mokslo pradžios šventę
ėjau viena, nes tėtis dirba, o mama liko namie su ser-
gančiu broliuku.

Visi pasipuošę ir gražūs, bet man nelinksma, nes
nebebus mūsų gerosios mokytojos. Dabar bus kita,
svetima moteris, kurios mes nepažįstam. Nesupran-
tu, kaip taip galima! Kodėl niekas nepaklausė mūsų?
Juk mes jau ketvirtokai. [...]

Vakare pasakiau tėvams, kad į mokyklą nenoriu.
(p. 4)

Kartais nueinu pas Lukreciją. Reksas – taip ji pa-
vadino mano šuniuką – labai gražus ir linksmas. Taip,
jis mano! Aš su juo žaidžiu ir draugauju. Ir visai nebe-
bijau savo mokytojos, nes ji gera, kepa skanų obuo-
lių pyragą ir blynus, myli Reksą, rūpinasi sergančia
mama. Ji akla ir nemoka vaikščioti. Aš viską išsiaiški-
nau pati, man nereikėjo močiutės pagalbos. [...]

Senutei patinka, kai skaitau, tada jai nieko neskau-
da, ji nurimsta ir mokytoja gali taisyti mūsų sąsiuvi-
nius. Aš esu reikalinga ir svarbi. (p. 52–53)

Be jokios prikišamos didaktikos ar psichologinių
ištarmių, kaip vaikų rašytoja debiutuojanti dailinin-
kė Savickytė veda Adelę nuo vieno slenkščio iki kito,
toje kelionėje įveikiant besusidarantią krizę. Pirmąjį
slenkštį įvardija Adelės tėtis: „„Turėsi prisitaikyti [...].
Gyvenime viskas keičiasi“ (p. 4); antrąjį – jau pati Ade-
lė: „Mokykloje visi man atrodo vaikiški. [...] Bet tik aš
žinau visą tiesą. [...] Prasideda naujas, svarbus gyveni-
mas“ (p. 53).

Tradiciciškai ši kokybinį skirtumą galima vadinti
iniciacija. Psichologiškai – baimės įveikimu. Autorė
baigia pasakojimą palikdama savo mažąją herojė nau-
jiems išbandymams ir naujoms įveikoms, suaugusie-
siems – tarp eilučių – primindama, kad tokiais atvejais
jų supratinga parama ir pagalba yra begal reikalinga.
Nes tik išmokę įveikti vaikiškas baimes ir jaučiantis
artimųjų globą ir pagalbą, vaikas užaugs susiforma-
vęs vertybines nuostatas (mokytoja gera, nes rūpinasi
savo mama, myli gyvūnus), elgesio modelius (Adelė
lankosi pas mokytoją ne tik todėl, kad galėtų pažaisti
su šuneliu, bet ir dėl to, kad jaučiasi svarbi, padėdama
mokytojai slaugyti savo ligotą mamą ir suteikdama jai
ramaus laiko mokinių sąsiuviniams taisyti) ir, žinoma,
savivertės jausmą. ■